

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет дошкільної та спеціальної освіти
Кафедра дошкільної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. завідувача кафедри дошкільної освіти

 доц. Ольга МЕЛЬНИКОВА

“30” серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 43 СПЕЦІАЛЬНА ДОШКІЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Галузь знань	01 Освіта / Педагогіка
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	012 Дошкільна освіта
Освітня програма	Дошкільна освіта. Спеціальна освіта (логопедія)

Робоча програма з навчальної дисципліни **Спеціальна дошкільна педагогіка** для здобувачів вищої освіти спеціальності 012 Дошкільна освіта

Розробник: **Мельникова Ольга Миколаївна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної освіти

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри дошкільної освіти.
Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року

В.о. завідувача кафедри дошкільної освіти

Ольга МЕЛЬНИКОВА

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії факультету дошкільної та спеціальної освіти

Протокол № 1 від «30» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії
факультету дошкільної та спеціальної освіти

Ольга БУТЕНКО

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) _____ (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання
	Денна 4 курс
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	3 кр. /90 год.
Курс	4 курс
Семестр	7 сем.
Кількість змістових модулів із розподілом:	2
Обсяг кредитів	3 кр.
Обсяг годин, у тому числі:	90 год
Аудиторні:	60 год.
Лекційні	30 год.
Семінарські / Практичні	30 год.
Лабораторні	-
Самостійна робота	24 год.
Індивідуальні завдання	6 год.
Форма семестрового контролю	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: системне освоєння сучасних концепцій і практичних напрямків корекційно-розвиваючої роботи, а також традиційних та інноваційних моделей освіти для дітей та дорослих з особливими освітніми потребами, оволодіння методами психологічної діагностики особливостей у розвитку; формування у здобувачів системи теоретичних знань про закономірності психічного розвитку і спеціальні освітні потреби дітей з особливими освітніми потребами; про особливості розвиваючої роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, а також про основи проектування компенсуючих навчальних програм; становлення особливої системи гуманістичних ціннісних орієнтацій по відношенню до людей з особливими освітніми потребами, що дозволяє створювати умови для інтеграції їх у суспільство.

Завдання: *забезпечувати формування загальних та фахових компетентностей*

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ФК-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

ФК-3. Здатність до розвитку допитливості, пізнавальної мотивації, пізнавальних дій у дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

ПРН-3. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-4. Розуміти і визначати особливості провідної - ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-8. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПРН-18. Володіти технологіями організації розвивального предметно-ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Загальні питання дошкільної педагогіки та спеціальної дошкільної педагогіки.

Тема 1. Виховання і розвиток особистості дошкільника з нормотиповим розвитком.

Зміст. Становлення дошкільної педагогіки як науки. Соціальне і біологічне у розвитку людини. Поняття про «зону найближчого розвитку» та сенситивні періоди розвитку. Теорія ампліфікації розвитку та теорія штучної акселерації. Вікові й індивідуальні особливості дітей. Вікова періодизація дитинства.

Тема 2. Зміст і напрями виховання дітей дошкільного віку з нормотиповим розвитком. Навчання дітей в закладі дошкільної освіти.

Зміст. Теоретико-методичні засади фізичного, розумового, сенсорного морального, трудового, естетичного виховання дітей дошкільного віку. Особливості гри як засобу всебічного розвитку дитини. Організація і керівництво творчими та дидактичними іграми дошкільників. Особливості навчання дітей дошкільного віку. Готовність та адаптація дітей до навчання в школі.

Тема 3. Спеціальна дошкільна педагогіка як система наукових знань.

Зміст. Діти з порушеннями психофізичного розвитку як суб'єкт корекційної освіти. Понятійно-категоріальний апарат спеціальної педагогіки. Спеціальна дошкільна педагогіка як самостійна галузь спеціальної педагогіки, її цілі та завдання. Перспективні напрями розвитку спеціальної дошкільної педагогіки.

Тема 4. Загальні вимоги до організації та змісту корекційно-педагогічного процесу.

Зміст. Принципи організації та проведення корекційно-педагогічного процесу. Методи вивчення проблемних дітей. Диференціація системи закладів для дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку. Можливості інтегрованого навчання та виховання дітей, що потребують корекції психофізичного розвитку. Особливості інклюзивного навчання дітей з відхиленнями у розвитку. Побудова предметно-розвивального середовища спеціального дошкільного закладу.

Змістовий модуль 2.

Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями психофізичного розвитку та особливості роботи з ними в умовах спеціальної та інклюзивної освіти

Тема 5. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку з порушеннями інтелекту.

Зміст. Дошкільна олігофренопедагогіка як галузь спеціальної дошкільної педагогіки. Психолого-педагогічна характеристика порушень у дітей дошкільного віку при розумовій відсталості. Система виховання, навчання та реабілітації дітей дошкільного віку з порушенням інтелекту.

Тема 6. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Зміст. Психолого-педагогічна характеристика відхилень при затримці психічного розвитку у дітей дошкільного віку. Класифікації затримки психічного розвитку дітей. Специфіка освітніх потреб дітей раннього та дошкільного віку із затримкою психічного розвитку. Корекційна спрямованість виховання і навчання дітей із затримкою психічного розвитку. Організація роботи з батьками дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку. Інтегроване навчання і виховання дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.

Тема 7. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку з порушеннями слухової та зорової функцій.

Зміст. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями слуху. Завдання та принципи виховання і навчання дітей з порушеннями слуху. Зміст корекційно-педагогічної роботи з дошкільниками з порушеннями слуху. Інтегроване виховання і навчання дітей з порушеннями слуху. Психолого-педагогічна характеристики порушень зору у дітей. Умови виховання і навчання дітей з порушеннями зору. Основні принципи корекційної роботи в дошкільному закладі для дітей з порушеннями зору. Зміст спеціальних корекційних занять з порушенням зору.

Тема 8. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.

Зміст. Психолого-педагогічна характеристика порушень у дітей опорно-рухового апарату. Дитячий церебральний параліч. Класифікація дитячого церебрального паралічу. Рухові та мовні порушення у дітей при дитячому церебральному паралічі. Порушення психіки у дітей дошкільного віку при дитячому церебральному паралічі. Корекційна робота з дітьми-дошкільниками при дитячому церебральному паралічі.

Тема 9. Психолого-педагогічна допомога дітям дошкільного віку з порушеннями емоційно-вольової сфери, поведінки та діяльності.

Зміст. Психолого-педагогічна характеристика дітей дошкільного віку з порушеннями емоційно-вольової сфери. Особливості раннього розвитку дітей з аутизмом. Психологічна допомога сім'ям у вихованні дітей раннього віку з відхиленнями в афективному розвитку. Характеристика дошкільників з порушеннями поведінки і діяльності. Особливості розвитку психологічного синдрому у дітей та його види (соціальна дезорієнтація; негативне самовиявлення; сімейна ізоляція; хронічна неуспішність та відхід від діяльності; вербалізм).

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна ф.н.							
	усього	у тому числі						
лек		пр	інд	с.р				
Змістовий модуль 1.								
Загальні питання дошкільної педагогіки та спеціальної дошкільної педагогіки.								
Тема 1. Виховання і розвиток особистості дошкільника з нормотиповим розвитком.	6	2	2		2			
Тема 2. Зміст і напрями виховання дітей дошкільного віку з нормотиповим розвитком. Навчання дітей в закладі дошкільної освіти.	12	4	4		4			
Тема 3. Спеціальна дошкільна педагогіка як система наукових знань.	6	2	2		2			
Тема 4. Загальні вимоги до організації та змісту корекційно-педагогічного процесу.	6	2	2		2			
Разом за змістовим модулем 1	30	10	10		10			
Змістовий модуль 2.								
Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями психофізичного розвитку та особливості роботи з ними в умовах спеціальної та інклюзивної освіти								
Тема 5. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку з порушеннями інтелекту.	12	4	4		4			
Тема 6. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.	12	4	4	2	2			
Тема 7. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку з порушеннями слухової та зорової функцій.	12	4	4	2	2			
Тема 8. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.	12	4	4	2	2			
Тема 9. Психолого-педагогічна допомога дітям дошкільного віку з порушеннями емоційно-вольової сфери, поведінки та діяльності.	12	4	4		4			
Разом за змістовим модулем 1	60	20	20	6	14			
Усього годин	90	30	30	6	24			

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	К-ть годин	
		денна ф. н.	
1	Тема 1. Виховання і розвиток особистості дошкільника з нормотиповим розвитком	2	
2	Тема 2. Зміст і напрями виховання дітей дошкільного віку з нормотиповим розвитком. Навчання дітей в закладі дошкільної освіти.	4	
3	Тема 3. Спеціальна дошкільна педагогіка як система	2	

	наукових знань		
4	Тема 4. Загальні вимоги до організації та змісту корекційно-педагогічного процесу.	2	
5	Тема 5. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку з порушеннями інтелекту	4	
6	Тема 6. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.	4	
7	Тема 7. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку з порушеннями слухової та зорової функцій.	4	
8	Тема 8. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.	4	
9	Тема 9. Психолого-педагогічна допомога дітям дошкільного віку з порушеннями емоційно-вольової сфери, поведінки та діяльності.	4	
	Разом	30	

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин	
		денна ф. н.	
1	Тема 1. Виховання і розвиток особистості дошкільника з нормотиповим розвитком	2	
2	Тема 2. Зміст і напрями виховання дітей дошкільного віку з нормотиповим розвитком. Навчання дітей в закладі дошкільної освіти.	4	
3	Тема 3. Спеціальна дошкільна педагогіка як система наукових знань	2	
4	Тема 4. Загальні вимоги до організації та змісту корекційно-педагогічного процесу.	2	
5	Тема 5. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку з порушеннями інтелекту	4	
6	Тема 6. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку із затримкою психічного розвитку.	2	
7	Тема 7. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного віку з порушеннями слухової та зорової функцій.	2	
8	Тема 8. Особливості розвитку, навчання і виховання дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями опорно-рухового апарату.	2	
9	Тема 9. Психолого-педагогічна допомога дітям дошкільного віку з порушеннями емоційно-вольової сфери, поведінки та діяльності.	4	
	Разом	24	

8. Індивідуальні завдання

1. Охарактеризуйте українську етнопедагогіку як основу вітчизняної наукової дошкільної педагогіки. Підберіть і проаналізуйте етнопедагогічні засоби виховання дітей дошкільного віку.
2. Заповніть таблицю розвитку ідей дошкільного виховання у зарубіжній та вітчизняній педагогіці за схемою: персоналії, роки життя, праці, у яких розкриваються проблеми дошкільного виховання, головні ідеї стосовно виховання дітей дошкільного віку.
3. Вивчіть та проаналізуйте вікову періодизацію дитинства, яка міститься в етнографічній літературі та у працях видатних педагогів.
4. На основі порівняльної характеристики засобів розумового виховання запропонуйте шляхи оптимізації розумового виховання в дошкільному закладі.
5. Вивчіть та покажіть як народна педагогіка враховує вікові та індивідуальні особливості дітей у визначенні завдань та засобів виховання дошкільників.
6. Вивчіть статеві відмінності хлопчиків і дівчаток. Обґрунтуйте необхідність урахування особливостей хлопчиків і дівчаток. Розкрийте прийоми статевого виховання у режимі дня.
7. Проаналізуйте педагогічні газети і журнали видані за останні два роки за розробленою Вами схемою. Як у них висвітлені питання захисту прав і правового виховання? Обґрунтуйте свою позицію на проблему?
8. Вивчіть особливості сучасних занять, розробіть схему їх специфіки та особливостей методики проведення.
9. Визначіть умови, які сприяють ефективному засвоєнню дітьми економічних знань, умінь і навичок, підвищенню інтересу до економічних професій. Підберіть перелік художньої літератури економічного змісту (оповідання, казки-загадки, оповідання-загадки, вірші тощо) для читання і розповідання дітям.
10. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями звукової сторони мовленнєвої діяльності.
11. Психолого-педагогічна характеристика дітей з порушеннями смислової сторони мовленнєвої діяльності.
12. Особливості психічного і емоційно-особистісного розвитку дітей з порушеннями мови.
13. Особливості корекційно-розвиваючої роботи з дітьми з порушеннями мови в процесі виховання.
14. Сенсорне виховання дітей з інтелектуальними порушеннями.
15. Особливості морально-естетичного виховання розумово відсталих дітей.
16. Підготовка дітей з інтелектуальними порушеннями до шкільного навчання.
17. Навчання продуктивним видам діяльності як засіб корекційно-педагогічної роботи для дітей з обмеженими можливостями.
18. Виховання дітей дошкільного віку зі зниженим слухом.
19. Полісенсорне виховання дітей з сенсорними порушеннями.
20. Значення ігрової діяльності в подоланні мовного недорозвитку.
21. Корекція рухових розладів на заняттях з пластритміки.
22. Формування готовності до школи дітей з емоційними розладами.
23. Особливості формування особистості дітей з ЗПР.
24. Психолого-педагогічне вивчення дітей з обмеженими можливостями.
25. Індивідуальна корекційно-виховна робота з дітьми з інтелектуальними порушеннями.
26. Труднощі навчання дітей з відхиленнями у розвитку.
27. Відбір оптимальних методів і прийомів, відповідних відхилень у розвитку.
28. Діагностика та корекція затримки психічного розвитку.
29. Проблеми психологічної адаптації дітей з обмеженими можливостями.

9. Методи навчання

Програма побудована згідно з «Положенням про кредитно-трансферну накопичувальну систему організації навчального процесу в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини» (затвердженого рішенням вченої ради від 30 серпня 2011 року, протокол №1). У процесі викладання дисципліни застосовуються інноваційні педагогічні (проектна, інтерактивна, індивідуалізації та диференціації, проблемна тощо) та інформаційно-комунікаційні (мультимедійні, комп'ютерні, інтернет-технології та дистанційні курси) технології.

10. Методи контролю

Оцінювання виступу на практичному занятті, участі в обговоренні питань практикуму, розв'язування задач, виконання вправ, модульних контрольних заходів, поточного тестування, ІНДЗ, підсумкового тестового контролю, тощо.

11. Критерії оцінювання результатів навчання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D	задовільно	
60–68	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Розподіл балів оцінювання успішності студентів з навчальної дисципліни

денна ф. н.

Модуль I															Мод. 2 ІНДЗ	ПК 10	Сума 100
Змістовий модуль I							Змістовий модуль II										
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	15		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			

Шкала оцінювання ЄКТС з національною системою оцінювання в Україні

Оцінка за шкалою ЄКТС	Визначення	Оцінка за націон системою	Оцінка за сист. в УДПУ
A	<i>Відмінно</i> - відмінне виконання, можливо з незначною к-тю помилок	5	90-100 %
B		4	82-89 %
C	<i>Дуже добре</i> - вище середнього рівня з кількома помилками	4	75-81 %
D	<i>Задовільно</i> - непогано, але зі значною кількістю помилок	3	69-74 %
E	<i>Достатньо</i> - виконання задовольняє мінімальні критерії	3	60-68 %
FX	<i>Незадовільно</i> - потрібно доопрацювати на перездачу	2	35-59 %
F	<i>Незадовільно</i> - обов'язковий повторний курс	2	1-34 %
ABCDE	<i>Зараховано</i>		60-100 %
FX, F	<i>Не зараховано</i>		1-59 %

13. Методичне забезпечення

Впроваджено мультимедійні засоби (електронні підручники, словники, енциклопедії, відео-, аудіо матеріали; ресурси Інтернету, мультимедійні дошки). Ефективно використовується система дистанційного навчання «Moodle», яка є засобом отримання студентами необхідної інформації, активізації, комунікації (зокрема, у ситуації викладач - студент), перевірки знань, умінь та навичок.

14. Рекомендована література

Базова

1. Спеціальна дошкільна педагогіка. Уклад. О.М. Мельникова. Умань: Візаві, 2018. 215 с.
2. Спеціальна дошкільна педагогіка. Уклад. О.М. Майструк. Умань: Алмі, 2014. 140 с.
3. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка - К.: Академвидав, 2015. 448 с.
4. Поніманська Т.І., Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. К.: Видавничий "Дім" Слово, 2004. 352 с.
5. Лисенко Н.В. Педагогіка українського дошкілля: Ч. 1. К.: Вища школа, 2006. 302 с.
6. Артемова Л.В. Вчися граючись. К., 1995.
7. Артемова Л.В. Колір, форма, величина, число. К., 1997.
8. Барташнікова І.А., Барташніков О.О. Розвиток уяви та творчих здібностей у дітей 5-7 років. Тернопіль, 1997.

Допоміжна

1. Бех І.Д. Виховання особистості: У 2-х кн. – К., 2003.
2. Богуш А.М. Дитинство: погляд сьогодні. *Виховання і культура*. 2003. №1-2. С.4-10.
3. Гільбух Ю.З. Розумово обдарована дитина: Психологія, діагностика, педагогіка. К., 1992.
4. Декларація прав дитини. Прийнята Генеральною Асамблеєю ООН 20 листопада 1959 року.
5. Катаєва А.А., Давидова С.І. Навчання розумово відсталих дошкільників ігрової формі з використанням показу та словесної інструкції. *Дефектологія* №1, 1997.
6. Конвенція ООН про права дитини.
7. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку (2020) <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/43>
8. Концепція розвитку дошкільної освіти (проект) <https://mon.gov.ua/ua/news/yakisna-ta-dostupna-doshkilna-osvita-zaversheno-gromadske-obgovorennya-proyektu-koncepciyi-rozvitku-doshkilnoyi-osviti>
9. Концепція розвитку педагогічної освіти (2018 р.) <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-koncepciyi-rozvitku-pedagogichnoyi-osviti>
10. Кулачківська С.Е., Ладивір С.О. Я – дошкільник: вікові та індивідуальні особливості психічного розвитку. К., 1996.
11. Про охорону дитинства: Закон України. К. 2001.
12. Сухомлинський В.О. Батьківська педагогіка. К., 1978.
13. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. К., 1986.

15. Інформаційні ресурси

1. www.nduv.gov.ua Бібліотека Вернадського
2. www.doshkolyata.com.ua/ Сайт для батьків